

Міністерство освіти і науки України
Північно-Східний науковий центр НАН України та МОН України
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Тези

**72-ої наукової конференції професорів,
викладачів, наукових працівників,
аспірантів та студентів університету,
присвяченої 90-річчю
Національного університету
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»**

Том 1

21 квітня – 15 травня 2020 р.

Полтава 2020

ПЕРСПЕКТИВИ ЗБІЛЬШЕННЯ ПЛОЩІ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ НОВОСАНЖАРСЬКОГО РАЙОНУ (ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСТЬ) ДЛЯ РОЗБУДОВИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОМЕРЕЖІ

Однією із найактуальніших проблем сьогодення є збереження біоти, ландшафтного і біологічного різноманіття, охорона середовищ існування видів та їх угруповань. Забезпечити недоторканість й збереження біорізноманіття в наш час можливо шляхом створення природно-заповідних територій як складових екомереж зі встановленням відповідного заповідного режиму. Такий підхід передбачає збереження біоти через її заповідання та невиснажливе (збалансоване) використання, що спрямоване на реалізацію сучасних світових та європейських природоохоронних концепцій.

Новосанжарський район знаходиться у південно-східній частині області вздовж річки Ворскли на південь від Полтави в зоні Лісостепу на лівобережній терасі Придніпровської низовини. Площа району складає 1,3 тис. км², і він належить до групи районів Полтавської області з достатнім показником заповідності, що наближається до середньообласного (4,10% до 4,95%), при наявних природних ресурсах і можливостях для його підвищення.

Сучасна локальна природно-заповідна мережа (ПЗМ) Новосанжарського району включає 13 об'єктів загальною площею 5213,2 га, що складає 4,10% від його загальної площі. Із них один об'єкт (ботанічний заказник «Малоперещепинський») має статус загальнодержавного, решта (12) – місцевого. У ПЗМ району представлено сім категорій природно-заповідних об'єктів: заказники – ландшафтні («Новосанжарський», «Маячківський»), ботанічні («Малоперещепинський», «Зачепилівський»), загальнозоологічні («Мазанка», «Середній», «Сьомківщина»), ентомологічний («Тетянин гай»), гідрологічний («Ревазівський», «Шедієво»), пам'ятки природи – ботанічні («Вовчі гори», «Парк відпочинку»), геологічна («Рудні піски»). На заповідних територіях зберігається різноманіття рослинного і тваринного світу, притаманне природним екосистемам південно-східної лісостепової частини Лівобережного Придніпров'я й Полтавщини, а також рідкісні види та угруповання.

Найбільші площі займають ландшафтні («Маячківський» (1436,3 га),

«Новосанжарський» (1112,0 га) та ботанічний («Зачепилівський» (826,8 га) заказники, які, складаючи четверту частину природно-заповідного фонду Новосанжарського району, займають 65% від всієї його площі. Ці об'єкти репрезентують характерні для району галофітно-лучні екосистеми та різновікові соснові насадження на боровій терасі р. Ворскла. Значні площі водно-болотних угідь із репрезентативним рослинним і тваринним світом охороняються в межах ботанічного заказника загальнодержавного значення «Малоперещепинський» (640,0 га) та гідрологічних заказників («Ревазівський» (300,0 га) й «Шедієво» (273,0 га). Зволожені біотопи та лучно-болотні заплавні комплекси – місцезнаходження хребетних тварин, зокрема птахів (осілих, перелітних) – охороняються в трьох загальнозоологічних заказниках («Сьомківщина» (275,0 га), «Середній» (130,7 га), «Мазанка» (191,7 га) та одному орнітологічному («Тетяний гай» (11,9 га). Пам'ятки природи (ботанічні «Вовчі гори» (11,9 га), «Парк відпочинку» (3,4 га) та геологічна «Рудні піски» (0,5 га) є точковими й забезпечують охорону залишків природної степової і заплавної напівприродної біорізноманітності та геологічного відслонення.

Усі заказники ПЗМ Новосанжарського району є цінними ключовими територіями та біоцентрами регіональної екомережі Полтавщини, пам'ятки природи – елементами її буферних зон.

Актуальними завданнями щодо розвитку заповідної справи в районі є збільшення площі ПЗМ шляхом створення нових об'єктів та розширення площ існуючих для забезпечення оптимального показника заповідності до 7-9%. Оптимізація локальної ПЗМ району передбачає також об'єднання територій відносно близько розташованих об'єктів у більші за площею з цілісними межами, зокрема заповідання територій уздовж річок Ворскла, Оріль, Ворона, Різничка та ін.

За результатами проведених комплексних соціологічних досліджень на території Новосанжарського району нами визначено перспективні об'єкти для заповідання, які в геоботанічному відношенні репрезентують заплавні лучні та лучно-болотні природні комплекси галофітного типу в басейні річок Орелі та Ворскли – ландшафтні заказники «Світлівщина» та «Великокобелячківський». У перспективі розглядаємо можливість створення в районі регіонального ландшафтного парку як рекреаційної природно-заповідної установи на значній площі й визначеним функціональним зонуванням для забезпечення ефективного збереження біорізноманіття, регулювання господарської й організації рекреаційної та еколого-просвітницької діяльності.